

Záróbeszámoló

a

Képzési részvétel és aspirációk, valamint a felnőttképzés előnyei a hátrányos helyzetű fiatalok körében

című kutatási projektről

A *Képzési részvétel és aspirációk, valamint a felnőttképzés előnyei a hátrányos helyzetű fiatalok körében* című kutatási projekt megvalósítása 2016. 10. 01-én kezdődött. Halasztási kérelmet nyújtottam be fél év elteltével gyermekem születése, majd később gondozása, nevelése érdekében ismét, melyet az NKFI Hivatal illetékese jóváhagyott, így a projekt felfüggesztésre, a záró dátum pedig kitolásra került. Szakmai okokból kifolyólag később kérelmeztem a kutatás egyik elemének elhagyását, mely szintén elfogadásra került. Ennek következtében a kutatás időtartama 12 hónappal, 24 hónapra csökkent. Majd a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 7. §-a értelmében megtörtént a projekt adminisztratív módosítása, 180 nappal történő meghosszabbítása. Mindezek alapján a kutatás 2016. 10. 01. és 2022. 03. 29. között került megvalósításra, melyen belül a 24 hónapra tervezett tevékenységek 2016. 10. 01. - 2017. 03. 31. (6 hónap), valamint 2020. 04. 01. - 2022. 03. 31. (ezen belül 18 hónapra tervezett tevékenység végrehajtása) között teljesültek.

A szakmai záróbeszámolóig eltelt időszakban szakmai (és pénzügyi) időközi beszámolók készültek a 2016. 10. 01. – 2017. 03. 31. (melynek csak az első félévében történt aktív munkavégzés, azt követően szünetelt a projekt), a 2017. 04. 01. – 2020. 03. 31. (formális jelentés, hiszen ekkor a kutatás szünetelt, nem történt munkavégzés) és a 2020. 04. 01. – 2021. 03. 31. időszakokra vonatkozóan. E záróbeszámolóban nem a beszámolók, illetve jelentések időszakához igazodva, hanem a szakmai szempontú ütemezésnek megfelelően ismertetem a kutatás előrehaladását, eseményeit, eredményeit.

A kutatás célja az volt, hogy feltárja a hátrányos helyzetben lévő fiatalok felnőttképzésekben való részvételét és tanulásra vonatkozó aspirációit – munkaerő-piaci összefüggésben.

Ennek érdekében a *Szakirodalom feldolgozás, statisztikai elemzések, empirikus adatfelvételt előkészítő szakaszban* a felnőttképzésre vonatkozó hazai és nemzetközi (angol nyelvű) irodalmak gyűjtésén és feldolgozásán keresztül, valamint meglévő kutatási adatok másodelemzésével a kutatás következő lépéseinek megalapozása történt.

Ennek során felhasználtam, feldolgoztam az e kutatás előzményeinek tekinthető alábbi kutatások felméréseit is, melyekben kutatóként magam is részt vettem: A *Munkavállalási és munkakeresési hajlandóság az alacsony foglalkoztatási szegmensekben* című INNOTÁRS kutatás az alacsony iskolai végzettségű aktív korú személyek foglalkoztatását vizsgálta, a „Know-flow” A *gazdasági fejlődés megalapozása a vállalkozások szakmai kompetenciákra vonatkozó igényeinek és a szakképző intézmények kínálatának feltárásával* című projekt keretében megvalósult kutatás pedig az érmelléki szakképző intézmények, illetve KKV-k körében egyfelől a munkáltatók elvárásait vizsgálta a munkavállalók képességeivel szemben, másfelől a képző intézmények képzés kínálatát.

A felnőttképzéssel kapcsolatos általános tájékozódáson túl külön hangsúlyt fektettem a hátrányos helyzetű, alacsony képzettségű fiatalok élethelyzete előzményeinek megismerésére is, ezért a Tanoda programok körében végeztem vizsgálatot, hogy azok mennyiben segítik az iskolai hátrányok csökkentését, illetve mely fiatalok körében segítik inkább elő a felzárkózást, esetleg továbbtanulást. A Tanoda-vizsgálat az *Innovative Social Investment: Strengthening communities in Europe* című H2020 projekt keretében rögzített adatok elemzésével történt. Az adatok egyrészt a Huszárvár-Tanoda projektben résztvevő célcsoporttagokkal kapcsolatban rendelkezésre álló dokumentumok adatai, másrészt szakértőkkel, célcsoporttagokkal és szüleikkel készített interjúk.

E szakasz elemei az alábbiak voltak:

- Kapcsolódó hazai és nemzetközi elméleti irodalmak gyűjtése
- Ezeknek a szakirodalomnak a feldolgozása
- Kapcsolódó kutatási előzmények gyűjtése
- Saját korábbi kutatásaink adatbázisán végzett másodelemzések
- Egy Tanoda program vizsgálatának kérdőíves és interjú adatbázisán másodelemzések végzése
- Empirikus adatfelvétel előkészítése

Eredmények:

- Kapcsolódó hazai és nemzetközi elméleti irodalmak, kutatási előzmények, statisztikai adatok feldolgozása
- A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének hallgatói számára tartott szemináriumok eredményei hozzájárultak a kutatási program és az adatfelvételek elméleti megalapozásához, valamint a hallgatók szakmai ismereteinek és készségeinek fejlesztéséhez

Mérföldkövek:

- Feldolgozott szakirodalmi és kutatási előzmények
- Elvégzett másodelemzés
- Megtartott konferencia előadás

Disszemináció:

A tudásátadás a Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékének hallgatói számára az alábbi szemináriumok keretében történt: Esélyegyenlőségi politika (szociális munka BA szakos hallgatók számára); Projekt III. (szociológia BA szakos hallgatók számára); Szociális munka egyénnel és családokkal I. (szociális munka BA szakos hallgatók számára). E kurzusok során több tanórán keresztül különböző aspektusokból vizsgáltuk a hátrányos helyzetű fiatalok, illetve egyes csoportjaik élethelyzetét, tanulási és munkalehetőségeit, felnőttképzésekben való részvételét. Többek között foglalkoztunk a nem foglalkoztatott, oktatásban vagy képzésben nem részesülő NTND fiatalokkal is.

Ezen túl egy a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programjában résztvevő hallgató témavezetőjeként szintén a kutatási téma részterületének feldolgozása történt. A hallgatónak *A hátrányos helyzetű gimnazisták továbbtanulási tervei Magyarországon* címmel publikációja jelent meg tudományos folyóiratban.

A kutatás részeredményei az alábbi hazai konferencián bemutatásra kerültek a szakmai közönség számára: A teljesítmény művészete című X. Miskolci Taní-Tani Konferencián (Miskolci Egyetem

Tanárképző Intézet) 2017. 02. 03-án *Tanodai fejlesztések eredménye halmozottan hátrányos helyzetű diákok körében* címmel tartottam előadást.

Az *empirikus adatfelvétel és elemzések szakaszában* elkészült a végleges interjúvázlat, és megtörtént a kutatás empirikus alapját képező interjúk felvétele, rögzítése, elemzése.

A vizsgálati személyek kiválasztására kényelmi mintavétellel került sor. A járványhelyzet miatt a személyes lekérdezés háttérbe szorult, az interjúk felvétele elsősorban telefonon keresztül történt. Az interjúk készítése több szakaszban valósult meg, melyben rajtam kívül részt vettek egyetemi hallgatók (a Debreceni Egyetem és a Miskolci Egyetem részéről), továbbá felzárkóztatás területén dolgozó szakember is. A tervezett 40 helyett mindösszesen 79 egyéni félig strukturált interjú készült 18-29 év közötti, felsőfokú végzettséggel nem rendelkező, Észak-Alföld vagy Észak-Magyarország régiókban élő fiatalok körében.

Az interjúfelvételt megelőzően a 2020-2021. tanév őszi félévében a Debreceni Egyetem IV. éves gyógypedagógia BA szakos hallgatói Munkaerőpiaci ismeretek című kurzusuk (tantárgyfelelős: Dr. Szabó Gyula főiskolai docens) során többek között ismereteket szereztek az alul-foglalkoztatottság okairól, az ehhez kötődő esélyegyenlőség kérdéséről hazai és európai kitekintésben, továbbá a munkavállalást akadályozó tényezőkről és azok kezeléséről. A hallgatók tájékoztatást kaptak a *Képzési részvétel és aspirációk, valamint a felnőttképzés előnyei a hátrányos helyzetű fiatalok körében* című kutatásról is, és ehhez kapcsolódóan vettek fel interjúkat. Az interjúk készítésének utolsó szakasza 2021. őszén zárult, melyben szakértő és (más) egyetemi hallgatók is közreműködtek.

A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke a 2020-2021. tanév őszi félévében – a korábbi évekhez hasonlóan – kutatást végzett debreceni lakosok körében, a hallgatói készségfejlesztés jegyében alapszakos hallgatók bevonásával. Az adatfelvétel kiegészült módszertani kurzusokkal is. E vizsgálat előre nem tervezett lehetőséget adott posztdoktori kutatásom kiterjesztésére: a felmérésbe sok egyéb (mint mobilitás, elégedettség stb.) mellett bekerülhetett egy felnőttképzésről szóló blokk is a saját kutatásomhoz kapcsolódóan. Kérdőíves felmérés történt, véletlenszerű volt a mintavétel. III. éves szociológia BA szakos hallgatók bevonásával 402 fő (melynek 21%-a tartozik a 18-29 év közötti korcsoportba) lekérdezése valósult meg Debrecenben 2020 szeptemberében. Így a kutatásom a tervezett interjúkon túl, egy kérdőíves adatbázissal is kiegészült.

Az adatok tisztítását követően elemzéseket végeztem az adatbázisokon. Az adatok elemzése SPSS, illetve NVivo program használatával történt.

Az elemzésekre alapozva az eredmények bemutatása céljából absztraktot nyújtottam be az alábbi hazai és nemzetközi konferenciákra, melyekre a jelentkezésemet elfogadták:

- International Research Institute s.r.o. által szervezett IX. IRI Társadalomtudományi Konferencia, Marcelová, Szlovákia 2021. 06. 10 - 12., az előadás címe: *A felnőttképzés előnyei a felsőfokú végzettséggel nem rendelkező személyek számára*;
- A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira című XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia Szeged, 2021. 11. 18 - 20., mely konferencián nem tudtam megjelenni, így nem adtam elő;
- Hungarian Educational Research Association/ Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete (HERA) által szervezett *Oktatás egy változó világban – Kutatás, innováció, fejlesztés* című konferencia, Budapest, 2022. 05. 26 - 27., az előadás címe: *Felnőttképzés hátrányos helyzetben lévő fiatalok körében*;

- Durkó Mátyás emlékére *Innovációk a művelődés és a felnőttképzés világában* címmel szervezett Tudományos Konferencia és Szakmai Találkozó, Debrecen, 2022. 06. 23 - 24., az előadás címe: *Alacsony végzettségű fiatalok tanulási szándéka*.

A kutatás e szakaszának elemei:

- Hipotézisek kidolgozása
- Kutatási koncepció elkészítése
- Mérészközök elkészítése
- Mintavétel tervezése
- Az empirikus adatfelvételek lebonyolítása
- Az adatok rögzítése
- Az adatfelvételek adatainak elemzése
- Tanulmányírás

Mérföldkövek:

- Elkészült szakértői interjúk
- Kidolgozott hipotézisek
- Kidolgozott mérőeszközök, mintavétel
- Felvett és rögzített egyéni interjúk
- Felvett és rögzített 402 db kérdőív
- Adatelemzések
- Megtartott konferencia előadások
- Elkészült közlemények

Eredmények:

- Interjúk a témához kapcsolódó területek szakértőivel a kutatási program és az adatfelvételek elméleti és módszertani megalapozásának érdekében
- Kidolgozott hipotézisek
- Szemináriumok a Debreceni Egyetem hallgatói számára, melyek során a hallgatók részt vettek az empirikus adatfelvétel előkészítésében és lebonyolításában, illetve melyek hozzájárultak a hallgatók szakmai ismereteinek és készségeinek fejlesztéséhez
- Adatgyűjtés: 79 egyéni félig strukturált interjú felvétele és rögzítése
- Adatgyűjtés: 402 kérdőív felvétele és rögzítése
- A kvalitatív és kvantitatív adatfelvételek adatainak átfogó, illetve specifikus elemzése
- Tanulmányok

Disszemináció:

A tudásátadás a Debreceni Egyetem hallgatói csoportjai számára szemináriumok keretében történt.

Elfogadásra került négy hazai és nemzetközi társadalomtudományi, illetve neveléstudományi konferenciajelentkezés (melyből az egyik előadásra nem került sor), mely alkalmat ad az eredmények bemutatására szakmai közönség előtt.

Az eredmények disszeminálására lehetőséget biztosít két elnyert Erasmus+ pályázat is: Felsőoktatási munkatársak képzési célú mobilitása pályázatot nyújtottam be egy olyan franciaországi szervezet

felkeresése céljából, amely gyermekek és fiatalok számára oktatási, kulturális és szociális feladatokat lát el. A látogatás egyik célja a kutatásom eredményeinek ismertetése, valamint a témával kapcsolatos tudásátadás és tapasztalatcsere nemzetközi szintén. A program a járványhelyzet miatt nem valósulhatott meg a tervezett időpontban, csak a PD projekt hivatalos zárását követően, 2022. 06. 27. és 2022. 07. 01. között.

Ezen túl lehetőségem volt egy további Erasmus+ pályázat benyújtására, melyet szintén elnyertem. A pályázat célja szakmai tanulmányút a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen 2022. 06. 14. és 2022. 06. 20. között. A nem formális képzési program során többek között lehetőség nyílik a kutatási projektem főbb eredményeinek ismertetésére is az intézmény témában érintett szakemberei számára, valamint a hasonló témájú romániai tapasztalatok megosztására.

Nem konkrétan a kutatás eredményeit feldolgozva, de közvetetten e kutatáshoz is kapcsolódóan szakdolgozat született a témavezetésemmel *A munkaerő-piaci reintegráció területeinek és fejlesztési lehetőségeinek vizsgálata az alacsony iskolai végzettségű és közfoglalkoztatott személyek körében* címmel, mely hozzáférhető a Debreceni Egyetem könyvtárán keresztül.

E jelentés elkészítéséig három absztrakt jelent meg a kutatási projekt keretében, és várhatóan megjelenik majd a negyedik, Durkó Mátyás konferenciához kapcsolódó közlemény is.

A kutatás eredményei összefoglalásra kerültek, melyek publikálása folyamatban van.

Összességében a vállalt feladatok teljesültek. A kutatás megalapozásaként megvalósult az irodalmak feldolgozása, illetve a másodelemzések, melyeket követően megtörtént az adatgyűjtés. A tervezettekhez képest jóval nagyobb számban készültek interjúk, illetve a kvalitatív mellett egy kvantitatív felméréssel is kiegészült a vizsgálat, mely újabb összehasonlítási lehetőséget adott az elemzés során. Az adatalemzéseket követően az eredmények mindösszesen négy konferencián kerülnek ismertetésre (egy online, három jelentélti formában). Három absztrakt megjelent, a további közlemények megjelenése folyamatban van. A kutatás témája beépítésre került két Erasmus+ pályázatba. A kutatás hozzájárult az egyetemi hallgatók szakmai képzéséhez és szocializációjához is. A hallgatók felé történő tudásátadás szemináriumokon keresztül történt.

A kutatáshoz szükséges háttérrel és infrastruktúrát a Debreceni Egyetem biztosította.

A kutatás megvalósításához szakértőként, interjúalanyként, egyéb közreműködőként hozzájárult – az e kutatás előzményeinek tekinthető kutatásokban résztvevőket nem említve – többek között: Dr. Czibere Ibolya egyetemi docens, DE Politikatudományi és Szociológiai Intézet; Prof. Dr. Csepeli György, egyetemi tanár, emeritus professzor ELTE, Miskolci Egyetem, Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete; Prof. Dr. Csoba Judit egyetemi tanár, DE Politikatudományi és Szociológiai Intézet; Dr. Kozma Judit, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Alkalmazott Társadalomtudományok Intézete; Dr. Krémer Balázs egyetemi docens, DE Politikatudományi és Szociológiai Intézet; Dr. Murányi István egyetemi docens, DE Politikatudományi és Szociológiai Intézet; Dr. Nagy Zita Éva egyetemi adjunktus, ELTE Pszichológiai Intézet; Dr. Szabó Gyula főiskolai docens, DE Gyermekeknevelési és Felnőttképzési Kar.

A kutatáshoz kapcsolódó alapozó-, elemző-, valamint terepmunkákba egyetemi hallgatók is bevonásra kerültek.

A kutatás a munkaerő-piaci szempontból egyik leghátrányosabb helyzetű személyekre koncentrált, az alacsony végzettségű, hátrányos helyzetű területeken élő fiatalokra. A vizsgálat elsősorban a 18-29 év közötti korcsoportra terjedt ki. Alacsony végzettségűnek az érettségivel nem rendelkező személyeket, valamint azokat tekintettük, akik bár érettségit szereztek, nincs szakmájuk, hiszen ők – ha nem tanulnak tovább, – a középfokú végzettséggel rendelkező csoport leghátrányosabb helyzetű tagjaivá válhatnak (ld. pl. Hajdú - Koncz, 2022; Tésits - Alpek, 2013). A kutatás célja az volt, hogy e csoportok tanulásra vonatkozó aspirációit és felnőttképzésben való részvételét vizsgálja munkaerő-piaci összefüggésben.

A kutatás a gazdasági-társadalmi mutatók tekintetében legkedvezőtlenebb helyzetű Észak-Alföld és Észak-Magyarország régiókban folyt (pl. a fiatalok elhelyezkedési esélye ebben a két régióban a legkedvezőtlenebb, ld. KSH: A 20-34 éves frissen végzettek foglalkoztatási rátája régiók szerint, 2020). Az interjúalanyok lakóhelye ezeken belül is a jellemzően társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településeken (240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet), illetve a kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311/2007. (XI. 17.) Korm. rendeletben meghatározott hátrányos helyzetű kistérségekben található.

A fiatalok képzésével kapcsolatos folyamatokat nyilvánvalóan alakították a kutatási projekt időszakában bekövetkezett gazdasági, szakpolitikai változások, melyek így formálták előzetes feltételezéseinket is. A foglalkoztatottság és munkanélküliség aránya nagyrészt kedvezően alakult az elmúlt időszakban (ld. pl. Csillag - Scharle - Molnár - Tóth, 2019), a kedvezőtlen gazdasági helyzetű régiókban ugyanakkor magas maradt a tartós munkanélküli fiatalok aránya. Az iskolázottsági mutatók összességében inkább romlottak, emellett a felnőttképzés vonatkozásában továbbra is jelentős elmaradás tapasztalható a 29 év alatti korcsoport körében (is) az uniós átlaghoz viszonyítva (ld. pl. Eurostat, 2021: Participation rate in non-formal education and training).

Az általunk vizsgált csoport felnőttképzésben való részvétele összességében magasabb, mint azt a nemzetközi és hazai statisztikák, valamint korábbi kutatási tapasztalatok alapján előzetesen feltételeztük. Ezt részben az magyarázza, hogy felmérésünkbe – néhány kivételtől eltekintve – nem kerültek be nagyon alacsony (legfeljebb általános iskolai) végzettségű fiatalok, hanem olyanokat kérdeztünk, akik szakmai végzettséggel vagy érettségivel rendelkeznek. A vizsgált 24 év alatti korcsoport tagjai közül azonban, az országos adatokkal (2021) ellentétben, a vártnál kevesebben vettek részt iskolarendszeren kívüli képzésben.

A hipotézisek megfogalmazásakor is úgy véltük, hogy a felnőttképzésben résztvevők elsősorban a magasabb végzettséggel, magasabb kompetenciákkal bíró fiatalok, hiszen a végzettség hatással van felnőttképzésben való részvételre is (ezzel kapcsolatban ld. pl. Varga, 2021), mely alátámasztást nyert. Igazolódott továbbá, hogy a nagyobb, fejlettebb településeken élőkhez képest jóval alacsonyabb a kisebb településeken élők részvétele. Ahogyan mások is megállapították (ld. pl. Hajdú, 2021), a lakóhely típusából (és földrajzi elhelyezkedéséből) fakadóan nem egyenlő mértékű az oktatáshoz, képzéshez való hozzáférés továbbra sem.

A jellemzően középfokú végzettséggel bíró fiatalok a különböző tanfolyami képzésekbe elsősorban a munkaerő-piaci érvényesülés miatt kapcsolódnak be, tehát az „egzisztenciális motívumok” (Csoma, 2005) dominálnak körükben.

A felnőttképzésben résztvevők az interjúk alapján céltudatosabbnak, ambiciózusabbnak tűnnek a munkaerőpiacon, mint a képzésben nem résztvevők. Többen érzékeltették, hogy a képzésen való

részvételükkel tesznek valamit a maguk boldogulásáért, míg a képzésben nem résztvevők között többen tűntek az adott élethelyzetüket passzívan, belenyugván elfogadónak. Ez akkor is feltűnő, ha az ok-okozati viszonyt nem ismerjük: nem tudjuk, hogy a képzésen való részvétel erősíti-e a motiváltságot, a tenni vágyást – vagy fordítva, az önmagukért amúgy is tenni akarók jelentősebb arányban vesznek részt valamilyen képzésben.

A részvétellel kapcsolatban összességében megerősítést nyert, hogy kontraszelekció érvényesül, azok maradnak távol a felnőttképzéstől, akik körében a legnagyobb szükség lenne rá: a hátrányos helyzetű, kisebb településeken élő emberek felnőttképzésben való részvételi aránya alacsonyabb.

A megkérdezettek igen eltérő képzésekben vettek részt mind a tartalom, mind a képzés típusa, mind az időtartam vagy az intenzitás tekintetében. A legkülönbélebb végzettségeket szerezték, mint például bölcsődei dajka, kézápoló és műköröm készítő, burkoló, szakács, informatikus, szoftverfejlesztő, nyomástartóedény-gépész, olaj- és gázégő-berendezés kezelő, erőművi kazángépész, AWI hegesztő, kozmetikus, fodrász, hűtő- és légtechnikai rendszerszerelő, targoncakezelő és nehézgépkézelő, szociálpedagógus asszisztens, tisztítás-technológiai szakmunkás, ápoló, épületgépész, hívásfogadó operátor stb. Az elemszám miatt legfeljebb a második esély jellegű, „hivatalos végzettséget adó”, illetve az ettől eltérő képzések csoportját lehet elkülöníteni.

Igazolódott az a feltételezésünk, mely szerint a résztvevők a képzések által megszerzett tudást, készséget, képzettséget tudják hasznosítani. A felnőttképzés előnyeit elsősorban a munkaerő-piaci érvényesülésük során tapasztalják: részben az álláskeresésben és elhelyezkedésben (a vártnál nagyobb arányban dolgoznak, akik vettek részt képzésben, míg akik nem vettek részt, kisebb arányban dolgoznak), részben pedig már a munkavégzésük során (például előrelépés vagy magasabb fizetés) kamatoztatják a végzettséget. Alacsonyabb arányban fogalmazódott meg, hogy a hétköznapiak során, magánéletükben látják előnyét.

A legfeljebb érettségivel rendelkező munkavállalók sokkal nagyobb arányban vettek részt iskolarendszeren kívüli képzésben, mint a magasabb végzettségű dolgozók. Úgy látjuk, hogy a kedvezőbb foglalkoztatási helyzet ellenére az érettségivel rendelkező fiatalok jellemzően akkor tudnak munkát vállalni, ha szereznek egy tanfolyami végzettséget is.

Azt tapasztaltuk, hogy a képzések közül a munkaerő-piaci integráció szempontjából a legtöbb hasznot a célzott képzések hozzák. A munkaadók által megfogalmazott igényeknek megfelelő, illetve munkáltatók által szervezett képzések azok, amelyek elvégzésével garantált az elhelyezkedés. Emellett még azok a fiatalok tudnak könnyebben elhelyezkedni, akik az iskolarendszerű képzést követően már tudatosan, a munkaerőpiac igényeit figyelembe véve választanak maguknak iskolarendszeren kívüli képzést.

A képzésben résztvevők nagyobb arányban dolgoznak, és ez fordítva is igaz: a munkában levők nagyobb arányban képzik magukat. Ennek oka lehet egyrészt az, hogy maguk a munkaadók gyakran várnak el valamilyen speciális képzésen való részvételt (a cégnél alkalmazott eszközök vagy új technika kezelésére, vagy ilyenek a kötelező képzések, mint például a munka- és balesetvédelem), másrészt a fenti összefüggés áll fenn abban, hogy az igyekvőbb, ambiciózusabb, alkalmazkodóképesebb fiatalok gyakrabban és sikeresebben tanulnak is, dolgoznak is.

Megerősítést nyert tehát, hogy az alacsonyabb végzettségű fiatalok esetén a felnőttképzés hozzájárul a munkaerő-piaci integrációhoz. A 29 év alattiak körében a legfeljebb érettségizetteket jellemzi inkább a képzésben való részvétel, és körükben is sokan vették hasznát a felnőttképzésnek az

elhelyezkedésben és a munkavégzés során. A felnőttképzésben részt vett és részt nem vett fiatalok ugyanolyan arányban dolgoznak – míg más korcsoportok esetében a vártnál nagyobb arányban dolgoznak azok, akik vettek részt képzésben.

Úgy látjuk, hogy a felnőttképzés a munkaerő-piaci integráció szempontjából jelenleg az érettségivel rendelkező fiatalok számára jelenti a legnagyobb segítséget, számukra a belépéshez szükséges. Ezzel kapcsolatban azt feltételezzük, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező személyek számára elsőként az alapvető tudások megszerzése, alapkompenciák fejlesztése szükséges, azt követően lehet sikeres egy specifikus képzés. A felsőfokon tanuló, diplomás fiatalok számára az elhelyezkedéshez pedig sokszor elég a diploma – ők az előrelépés során hasznosítják inkább a tanfolyami tudást, képzettséget. Leginkább az érettségizettek azok, akik egyrésztől kellően motiváltak, másrésztől rendelkeznek a felnőttképzésekbe kapcsolódáshoz szükséges tudással, készséggel, képességgel, harmadrésztől szükségük is van az elhelyezkedéshez egy speciális, szakmai tudásra.

Természetesen erre vonatkozóan érdemes lenne egy követő vizsgálatot végezni, célszerű lenne az egyént mérni, hogy ne csak csoportszinten tudjuk a különbségeket, hanem pontosan lássuk az egyéni elmozdulásokat.

A fiatalok többsége egyelőre nem tervez munkahelyváltást, még akkor sem, ha nem teljesen elégedettek a jelenlegi munkahelyükkel. Ezzel összefüggésben a külföldi tervek sem jellemzők, a megkérdezett fiataloknak nem célja a külföldi munkavállalás. Hasonlóan tehát a Bihari (2019) által vizsgált „sodródó” fiatalokhoz, megelégszenek jelenlegi helyzetükkel, nem akarnak változást, és csak igen kevesen gondolják úgy, hogy a jövőben szívesen szerencsét próbálnának külföldön.

Többen dolgoznak és némileg többen vettek részt felnőttképzésben, mint azt feltételeztük, azonban – ahogyan előzetesen gondoltuk, – kevesen akarnak tanulni a jövőben. Ugyanakkor, míg a felnőttképzésben való részvételük alacsony, addig a tanulási szándékuk erősebb a 24 év alatti fiataloknak: nagyobb arányban szeretnének még tanulni, mint bármely más csoport. Fenti megállapításainkkal összecseng, hogy a szakiskolában, szakmunkásképzőben vagy szakközépiskolában végzetek nem tervezik, hogy tanuljanak a későbbiekben. A gimnáziumi érettségivel rendelkezők azok, akik legmagasabb arányban akarnak még végzettséget, képzettséget szerezni.

Megállapítható emellett, hogy a tanulás tanulást „generál”, mind a magasabb végzettség, mind a felnőttképzésben való részvétel növeli a tanulási hajlandóságot. A felnőttképzésben részt vevők közül a vártnál nagyobb arányban vannak azok, akik felsőfokú képzésben szeretnének részt venni, illetve akik tanfolyamon szeretnének tanulni, és kevesebben vannak köztük, akik nem szeretnének tanulni. Azok közt pedig, akik nem vettek részt felnőttképzésben, a vártnál kisebb arányban vannak azok, akik felsőfokú képzésben vagy tanfolyamon szeretnének részt venni, és többen, akik nem szeretnének tanulni.

Eredményeink abban is kapcsolódnak a korábbi kutatások során megállapított tendenciákhoz, hogy akik munkaviszonnyal rendelkeznek, inkább hajlandók további képzésre, mint az álláskereső.

A tanulást elsősorban „érdeklődés” vagy a későbbi munkalehetőségek miatt tervezik. Azok körében, akik már rendelkeznek iskolarendszeren kívüli képzettséggel is, a munkaerő-piaci motiváció jellemzőbb a további tanulásra vonatkozóan (is).

Ahogyan fentebb is jeleztük, az eredményeket jelentősen befolyásolja, hogy felméréseink során nem a legalacsonyabb végzettségű fiatalok kerültek megkérdezésre, hanem olyanok, akik szakmai végzettséggel vagy érettségivel rendelkeznek.